

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДІАТРІЇ ТА ДИТЯЧИХ ІНФЕКЦІЙНИХ ХВОРОБ

СХВАЛЕНО

Вченою радою навчально-наукового інституту післядипломної освіти Буковинського державного медичного університету

Протокол № 5 від
« 01 » 06 2023 р

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи
Буковинського державного медичного університету
Володимир ХОДОРОВСЬКИЙ

« 01 » 06 2023 р

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
циклу спеціалізації за спеціальністю

«ПЕДІАТРІЯ»

Галузь знань: 22 «Охорона здоров'я»

Спеціальність: 228 «Педіатрія»

Вид освітньої діяльності: сфера післядипломної освіти – підвищення кваліфікації

Спеціалізація: Педіатрія

Професійна кваліфікація: лікар-спеціаліст за спеціальністю «Педіатрія»

РОЗРОБНИКИ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Розроблено робочою групою у складі:

ПІБ	Посада, вчене звання, науковий ступінь
Колоскова Олена Костянтинівна	Голова робочої групи. Завідувач кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб Буковинського державного медичного університету, професор, доктор медичних наук
Хільчевська Вікторія Станіславівна	Член робочої групи. Доцент закладу вищої освіти кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб Буковинського державного медичного університету, доцент, кандидат медичних наук
Теслицький Олександр Корнилійович	Член робочої групи. Медичний директор ОКНП «Чернівецька обласна дитяча клінічна лікарня»
Знак Оксана Романівна	Член робочої групи. Медичний директор з контролю якості діагностики та лікування ОКНП «Чернівецька обласна дитяча клінічна лікарня»
Богущька Наталія Казммирівна	Член робочої групи. Доцент закладу вищої освіти кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб Буковинського державного медичного університету, доцент, кандидат медичних наук
Тарнавська Світлана Іванівна	Член робочої групи. Доцент закладу вищої освіти кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб Буковинського державного медичного університету, доцент, кандидат медичних наук

*Схвалено на засіданні кафедри педіатрії та дитячих інфекційних хвороб
« 01 » травня 2023 року (протокол № 15)*

*Завідувач кафедри педіатрії
та дитячих інфекційних хвороб,
д.мед.н., професор*

Олена КОЛОСКОВА

*Схвалено на засіданні організаційно-методичної комісії з післядипломної освіти
« 17 » травня 2023 року (протокол № 2)*

*Голова організаційно-методичної комісії з
післядипломної освіти, к.мед.н., доцент*

Андрій БАМБУЛЯК

Вступ

Ця освітня програма розроблена на основі передового світового досвіду і сучасних тенденцій підготовки лікарів-педіатрів.

Освітня програма ґрунтується на положеннях Конституції України, законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійний розвиток працівників», постанові Кабінету Міністрів України від 14.07.2021 № 725 «Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку медичних та фармацевтичних працівників», наказах МОЗ України: від 22.06.2021 № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію», зареєстрованого в Мін'юсті 17.08.2021 за № 1081/36703 (із змінами та доповненнями); від 18.08.2021 № 1751 «Про внесення змін до наказу МОЗ України від 22.07.1993 № 166», зареєстрованого в Мін'юсті 09.11.2021 за № 1467/37089; від 22.02.2019 № 446 «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів», зареєстрованого в Мін'юсті 25.03.2019 за № 293/33264, (із змінами та доповненнями); від 07.12.1998 № 346 «Про затвердження Переліку назв циклів спеціалізації та вдосконалення лікарів і провізорів у вищих медичних (фармацевтичному) закладах (факультетах) післядипломної освіти»; Довідника кваліфікаційних характеристик професій. Випуск 78 «Охорона здоров'я» від 25.11.2022 № 2136 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями»; Статуту Буковинського державного медичного університету та інших нормативних документів, що регламентують підготовку фахівців галузі знань «Охорона здоров'я» на післядипломному етапі.

Мета освітньої програми спеціалізації (вторинної) за спеціальністю «Педіатрія» - забезпечення належної організації освітнього процесу відповідно до вимог системи якості підготовки кадрів для сфери охорони здоров'я, підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки лікарів-педіатри, їх професійної готовності до самостійної діяльності за фахом з метою присвоєння звання «лікар-спеціаліст» за спеціальністю «Педіатрія», формування здатності застосовувати набуті знання, вміння та практичні навички у подальшій самостійній професійній діяльності згідно з вимогами Національної рамки кваліфікацій.

Тривалість програми спеціалізації за спеціальністю «Педіатрія» та контингент осіб, які можуть навчатись за цією програмою

Лікарі-неонатологи, дитячі лікарі інших спеціальностей	15,6 кредитів (3 місяці, 468 годин)
Лікарі-педіатри, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю	15,6 кредитів (3 місяці, 468 годин)

Програмні результати навчання за освітньою програмою спеціалізації «Педіатрія» – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти й які особа здатна продемонструвати після завершення освітньої програми (програмні результати навчання) або окремих освітніх компонентів, що передбачають оволодіння компетентностями, визначеними Національною рамкою компетентностей (Довідник кваліфікаційних характеристик професій. Випуск 78 «Охорона здоров'я») для лікаря-педіатра.

І. ПРОФІЛЬ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ПЕДІАТРІЯ»

Загальна інформація		
Повна назва ЗВО	Буковинський державний медичний університет	
Галузь знань	22 «Охорона здоров'я»	
Спеціальність	228 «Медицина»	
Професійна кваліфікація	Лікар-педіатр	
Передумови вступу	Лікарі, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Неонатологія», дитячі лікарі інших спеціальностей Лікарі-педіатри, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю	
Форма навчання	очна	
Мова навчання	Українська	
Обсяг програми	Лікарі, які закінчили інтернатуру за спеціальністю «Неонатологія», дитячі лікарі інших спеціальностей	15,6 кредитів (3 місяці, 468 годин)
	Лікарі-педіатри, які не працювали більше трьох років за цією спеціальністю	15,6 кредитів (3 місяці, 468 годин)
Інтернет-адреса постійного розміщення даної освітньої програми	https://www.bsmu.edu.ua	
Наявність професійного стандарту	Відсутній	
Опис предметної області		
Об'єкт діяльності	Збереження здоров'я, профілактика, діагностика та лікування хвороб дитячого віку	
Мета освітньої програми спеціалізації (вторинної) за спеціальністю «Дитячі інфекційні хвороби»	Забезпечення належної організації освітнього процесу відповідно до вимог системи якості підготовки кадрів для сфери охорони здоров'я в галузі знань «22 Охорона здоров'я», за спеціальністю «228 Педіатрія», підвищення рівня теоретичної та практичної підготовки лікарів-педіатрів, їх професійної готовності до самостійної діяльності з метою присвоєння кваліфікації «лікар-спеціаліст» за спеціальністю «Педіатрія», формування	

	здатності застосовувати набуті знання, вміння та практичні навички у подальшій самостійній професійній діяльності згідно з вимогами Національної рамки кваліфікацій.
Основне завдання спеціалізації (вторинної) за спеціальністю «Дитячі інфекційні хвороби»	Забезпечення належного рівня організації теоретичної та практичної підготовки лікарів-спеціалістів згідно з держзамовленням і договірними зобов'язаннями за програмою вторинної спеціалізації за лікарською спеціальністю «Педіатрія» для забезпечення галузі охорони здоров'я та інших секторів національної економіки кваліфікованими фахівцями, конкурентоспроможними на національному та міжнародних ринках праці, формування моральних принципів та норм поведінки особистості.
Теоретичний зміст предметної області	Знання клінічних фундаментальних (природничі та суспільні) та гуманітарних наук з питань охорони здоров'я населення, профілактики, діагностики та лікування інфекційних захворювань у дітей на індивідуальному, родинному та популяційному рівні, необхідні для здійснення професійної діяльності лікаря-педіатра.
Методи, методики та технології	Анамнестичні, клінічні, лабораторні, інструментальні та функціональні методи діагностики, згідно з протоколами надання медичної допомоги; технології діагностики, лікування та профілактики хвороб дитячого віку, управління та організації роботи в галузі охорони здоров'я.
Інструменти та обладнання	Сучасні діагностичні, лікувальні засоби, предмети та прилади для проведення фахової діяльності
Академічні права особи, що навчається	Післядипломна освіта, безперервний професійний розвиток. Можлива подальша підготовка на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти. Здобуття додаткових кваліфікацій та лікарських спеціалізацій (вторинних) в системі освіти дорослих. Робочі місця у закладах охорони здоров'я, самостійне працевлаштування.
Моніторинг та оцінювання	Відповідно до наказів Міністерства охорони здоров'я України: - від 25 листопада 2022 року № 2136 «Про затвердження переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями, зареєстроване в Міністерстві юстиції України», - від 22 червня 2021 № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію», зареєстрованого в Мін'юсті 17.08.2021 за № 1081/36703 (із змінами та доповненнями)

II. ПЕРЕЛІК ОBOB'ЯЗKOBИX КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

<p>Інтегральна компетентність, ІК</p>	<p>Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі і проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я, застосовуючи теоретичні знання, практичні навички та вміння з метою надання фахової, високоякісної медичної допомоги за спеціальністю «228 Педіатрія», на рівні лікаря-спеціаліста педіатра</p>
<p>Загальні компетентності, ЗК</p>	<p>ЗК 01 Знання чинного законодавства та нормативних документів, що регламентують діяльність органів управління та закладів охорони здоров'я, організацію допомоги дитячому населенню; основи права в медицині; права, обов'язки та відповідальність лікаря-педіатра.</p> <p>ЗК 02 Здатність до абстрактного мислення, пошуку, систематизації та аналітичної обробки джерел інформації у сфері своєї діяльності. Пріоритетне використання інформації, що базується на засадах доказової медицини та академічної доброчесності.</p> <p>ЗК 03 Здатність до самовдосконалення та розвитку у сфері своєї діяльності, самомотивації у напрямку безперервної медичної освіти, раціональної оцінки власних досягнень та планування професійного зростання.</p> <p>ЗК 04 Володіння державною мовою, спроможність використання державної мови для усного та письмового спілкування, оформлення медичної документації</p> <p>ЗК 05 Володіння сучасними інформаційними технологіями та застосування цих технологій у професійній діяльності</p> <p>ЗК 06 Вміння спілкуватись з колегами та пацієнтами, здатність передбачати, запобігати та вирішувати ситуації, що ускладнюють комунікацію та провокують конфлікти</p> <p>ЗК 07 Володіння та застосування принципів медичної етики та деонтології</p> <p>ЗК 08 Усвідомлення необхідності популяризації та дотримання принципів здорового способу життя, безпеки життєдіяльності та скеровування пацієнтів до усвідомлення переваг здорового способу життя для запобігання формуванню та прогресуванню захворювань</p> <p>ЗК 09 Дотримання та пропагування засад людяності та гуманізму, відповідальної громадянської позиції у сфері професійної діяльності</p>
	<p>ЗК 10 Здатність до провадження діяльності з допомоги дитячому населенню в умовах гармонізації національного законодавства України до Європейських регіональних та міжнародних стандартів в охороні здоров'я.</p>

Фахові (професійні) компетентності ФК	ФК 01 Спроможність виконувати медичні маніпуляції, відповідно до професійних стандартів лікаря-педіатра.
	ФК 02 Спроможність планувати та проводити заходи із профілактики соматичної патології та інфекційних захворювань у дітей.
	ФК 03 Спроможність до проектування процесу надання медичної допомоги: визначати діагноз, план, види та принципи лікування хвороб дитячого віку
	ФК 04 Спроможність визначати раціональний режим та дієти при лікуванні соматичної патології та інфекційних захворювань у дітей.
	ФК 05 Спроможність визначати тактику ведення пацієнтів з патологією дитячого віку.
	ФК 06 Спроможність проводити лікування основних хвороб дитячого віку
	ФК 07 Спроможність до організації та проведення скринінгового обстеження в педіатричній практиці.
	ФК 08 Спроможність до організації і проведення реабілітаційних заходів та догляду для хворих дітей.
	ФК 09 Вміння визначати тактику, методи та надавати екстрену медичну допомогу дітям.
	ФК 10 Вміння впроваджувати сучасні методи діагностики і лікування.
	ФК 11 Спроможність вести нормативну медичну документацію.

III. ЗМІСТ ОBOB'ЯЗKOBИX КОМПОНЕНТІВ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПЕДІАТРІЯ»

Код освітньої компоненти	Компоненти освітньої програми	Кількість годин/ кредитів
Педіатрія (15,6 кредитів ЄКТС)		
OK1	Організація амбулаторно-консультативної та стаціонарної допомоги дітям та підліткам	12/0,4
OK2	Неонатологія	40/1,3
OK3	Спостереження за здоровою дитиною	12/0,4
OK4	Харчування та вигодовування	12/0,4
OK5	Хвороби органів дихання	40/1,3
OK6	Алергічні хвороби	20/0,6
OK7	Дитяча кардіологія	26/0,8
OK8	Дитяча ревматологія	26/0,8
OK9	Дитяча гематологія	26/0,8
OK10	Хвороби органів травлення	26/0,8
OK11	Хвороби сечовидільної системи	26/0,8
OK12	Дитячі інфекційні захворювання	40/1,3
OK13	Фтизіатрія дитяча	40/1,3
OK 14	Інтенсивна терапія та реанімація. Невідкладна медична допомога в педіатрії	52/1,7
OK 15	Дитяча ендокринологія	26/0,8
OK 16	Клінічна імунологія	12/0,4
OK 17	Імунопрофілактика	12/0,4
OK 26	Підліткова медицина. Протидія насильству в сім'ї	12/0,4
	Розділи загального професійного спрямування	30/1,0
	Іспит	6
Код практичної компоненти	Назва практичної компоненти освітньої програми	
ПК1	Уміння організувати спостереження та надання медичної допомоги дітям різних вікових груп в умовах закладів охорони здоров'я педіатричного профілю.	
ПК2	Уміння організувати та проводити спостереження за новонародженою здоровою дитиною, передчасно народженими та хворими немовлятами згідно сучасних рекомендацій.	
ПК3	Уміння організувати та проводити спостереження за здоровою дитиною різного віку.	
ПК4	Уміння надавати поради щодо здорового способу харчування дітей, сприяти профілактиці мальнутриції та ожиріння, здійснювати підтримку грудного вигодовування, надавати індивідуальні рекомендації щодо харчування пацієнтів із	

	різними патологічними станами.
ПК5	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів дихання у дітей.
ПК6	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування алергічних захворювань у дітей.
ПК7	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб серцево-судинної системи у дітей та їх ускладнень.
ПК8	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування дифузних хвороб сполучної тканини та суглобів у дітей.
ПК9	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів кровотворення та їх ускладнень.
ПК10	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб органів травлення та їх ускладнень у дітей.
ПК11	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб нирок та їх ускладнень.
ПК12	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування інфекційних захворювань у дітей та їх ускладнень.
ПК13	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування туберкульозу у дітей.
ПК14	Уміння надавати допомогу при невідкладних станах у дітей та проводити інтенсивну терапію дітям у станах загрози життю.
ПК15	Уміння проводити профілактику, діагностику та лікування хвороб ендокринної системи та обміну речовин, а також їх ускладнень.
ПК16	Уміння діагностувати та забезпечувати менеджмент дітей із первинними та вторинними імунodefіцитами.
ПК17	Уміння проводити імунпрофілактику інфекційних хвороб у дітей.
ПК26	Уміння спілкуватися, досягати лікувального комплаєнсу, знати особливості розвитку та перебігу хронічних захворювань у дітей підліткового віку.

IV. НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ ЛІКАРІВ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПЕДІАТРІЯ»

Код		Назва розділу, теми
Розділ	Тема	
1	2	3
		Розділи і теми професійного спрямування (нормативні; 14,6 кредитів ЕКТС)
01		ОРГАНІЗАЦІЯ АМБУЛАТОРНО-КОНСУЛЬТАТИВНОЇ ТА СТАЦІОНАРНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ ТА ПІДЛІТКАМ
	01	Система організації охорони здоров'я в Україні. Особливості функціонування первинної та вторинної ланок медичної допомоги. Нормативно-правові документи щорегламентують роботу лікаря: постанови, накази.
	02	Звітна документація лікаря первинної ланки та стаціонарів загальнопедіатричного профілю (паперова та електронна).
	03	Основні структурні підрозділи педіатричних стаціонарів. Загальні покази до госпіталізації дитини в соматичний стаціонар.
	04	Вимоги до інфекційного контролю та протиепідемічного режиму дитячих стаціонарів
	05	Вимоги до реєстрації та повідомлення випадків внутрішньолікарняної інфекції
02		НЕОНАТОЛОГІЯ
	01	Фізіологія здорової новонародженої дитини
	02	Основні профілактичні стратегії забезпечення здорового розвитку: неонатальні скринінги, вакцинація, запобігання порушень гемостазу, оцінка фізичного розвитку
	03	Основи початкової оцінки, стабілізації стану і реанімаційної допомоги новонародженим та інтенсивної терапії
	04	Особливості фізіології та розвитку передчасно народжених дітей
	05	Основні стани перинатального періоду, вроджені вади розвитку та захворювання новонароджених.
	06	Діагностика, невідкладна допомога, інтенсивна терапія новонароджених.
03		СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ЗДОРОВОЮ ДИТИНОЮ
	01	Нормативні акти, що регламентують спостереження за здоровою дитиною в Україні.
	02	Анатомо-фізіологічні особливості дитячого віку
	03	Нормальний загальний, психомоторний, когнітивний, соціальний та емоційний розвиток немовлят і маленьких дітей
	04	Поточні неонатальні та дитячі скринінгові тести, що використовуються під час профілактичних візитів дітей до закладів охорони здоров'я
	05	Інструменти скринінгової та діагностичної оцінки розвитку дитини.
	06	Національний календар щеплень: обов'язкові та рекомендовані щеплення.
	07	Правові та етичні аспекти ведення підлітків.
	08	Особливості харчування дітей різного віку
	09	Профілактика рахіту, дефіциту вітаміну D.
04		ХАРЧУВАННЯ ТА ВИГОДОВУВАННЯ
	01	Практичні аспекти та переваги грудного вигодовування, показання для змішаного та штучного вигодовування.
	02	Градація сумішей (фізіологічні, функціональне харчування, лікувальне харчування). Докорм.

	03	Особливості харчування немовлят, правила введення прикорму тощо
	04	Рекомендовані харчові потреби в різному віці. Вплив хвороби на харчові потреби.
	05	Поширені причини мальнутриції, аліментарно залежні захворювання
	06	Специфічні стани: ожиріння, затримка розвитку, білково-енергетична недостатність, паратрофія
	07	Мальабсорбція, мальдігестія, мальасіміляція
05		ХВОРОБИ ОРГАНІВ ДИХАННЯ
	01	Етіологія, особливості перебігу, ускладнення, лікування та профілактика гострих респіраторних інфекцій у дітей.
	02	Особливості захворювань верхніх дихальних шляхів у дітей (риносинусит, отит, назофарингіт, тонзиліт, фарингіт)
	03	Захворювання, що проявляються осиплістю (змінюю) голосу у дітей (ларингіт, спазмоїдний круп).
	04	Синдром візінгу (вірус-індукований візінг, мультитригерний візінг)
	05	Особливості клінічної картини захворювань респіраторної системи у дітей першого року життя. Бронхіоліт
	06	Пневмонії у дітей. Негоспітальна пневмонія.
	07	Хронічні захворювання нижніх дихальних шляхів у дітей (первинна циліарна дискінезія, інтерстиціальні захворювання легень). Муковісцидоз
	08	Інструментальні методи обстеження респіраторної системи (рентгенографія, КТ, УЗД легень і плевральної порожнини, бронхоскопія, спірографія, пікфлоуметрія, вимірювання оксиду азоту у видихуваному повітрі)
	09	Принципи раціональної антибіотикотерапії захворювань органів дихання.
	10	Принципи інгаляційної терапії. Фізіотерапія при захворюваннях органів дихання. Застосування небулайзерів
06		АЛЕРГІЧНІ ХВОРОБИ
	01	Основні механізми розвитку імунних та неімунних реакцій гіперчутливості. Зміни нормальної імунної відповіді з віком.
	02	Особливості імунних реакцій при алергічних захворюваннях у дітей. Фенотипи алергічних захворювань
	03	Основні методи діагностики алергічних захворювань (клінічні, інструментальні; лабораторної та шкірної діагностики)
	04	Загальні методи терапії алергічних захворювань.
	05	Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика алергічних захворювань у дітей: атопічного дерматиту; бронхіальної астми; алергічного риніту; харчової алергії; кропив'янки /ангіонабряку; медикаментозної алергії; анафілаксії
07		ДИТЯЧА КАРДІОЛОГІЯ
	01	Ранні клінічні ознаки (семіотика) захворювань серцево-судинної системи.
	02	Методи діагностики захворювань серцево-судинної системи у дітей.
	03	Вроджені вади серця (із ціанозом, без ціанозу). Скринінг новонароджених для виявлення критичних вроджених вад серця
	04	Етіологія, патогенез, клініка, діагностика, лікування та профілактика кардіологічних захворювань у дітей: інфекційний ендокардит, міокардит, перикардит, кардіоміопатії
	05	Аритмії
	06	Артеріальна гіпертензія
	07	Серцева недостатність.
08		ДИТЯЧА РЕВМАТОЛОГІЯ
	01	Імунопатогенез ревматичних захворювань

	02	Суглобовий синдром, його прояви та методи виявлення
	03	Міопатичний синдром, клінічні прояви та оцінка.
	04	Ураження шкіри при ревматичних захворюваннях
	05	Вісцерити при ревматичних захворюваннях.
	06	Запальні та незапальні захворювання сполучної тканини.
	07	Методи діагностики ревматичних захворювань
	08	Основні підходи до лікування ревматичних захворювань у дітей.
09		ДИТЯЧА ГЕМАТОЛОГІЯ
	01	Абсолютні та відносні показники загального аналізу крові здорової дитини в різному віці та при патології органів кровотворення та імунного захисту
	02	Класифікація анемії та диференціально-діагностичний алгоритм анемії в дитячому та підлітковому віці
	03	Діагностика та лікування залізодефіцитної анемії
	04	Тромбоцитопенія та тромбоцитопатія. Імунна тромбоцитопенічна пурпура
	05	Патологія гемостазу. Гемофілія А. Принципи профілактичного лікування та терапії «за вимогою»
	06	Лімфаденопатія дитячого віку. Диференціальна діагностика інфекційних та неопластичних лімфаденопатій
	07	Лейкемії у дітей. Епідеміологія. Клінічна та лабораторна картина
	08	Тактика первинного обстеження, скерування, маршруту пацієнта з підозрою на злоякісне захворювання гемопоетичної або лімфоїдної системи.
10		ХВОРОБИ ОРГАНІВ ТРАВЛЕННЯ
	01	Методи дослідження при захворюваннях шлунково-кишкового тракту (ШКТ) та оцінка їх результатів
	02	Аномалії та вади розвитку ШКТ
	03	Функціональні гастроінтестинальні розлади у новонароджених та дітей раннього віку, підлітків (Римські критерії, IV)
	04	Захворювання стравоходу. Езофагіт. Гастро-езофагеальний рефлюкс. ГЕРХ
	05	Захворювання шлунку та дванадцятипалої кишки. Гастрит та дуоденіт
	06	Виразкова хвороба шлунку та дванадцятипалої кишки. Хелікобактер-асоційовані захворювання
	07	Мальасиміляція у дітей раннього віку: дисахаридазна недостатність; транзиторні захворювання, пов'язані з мальдигестією та мальабсорбцією; уроджені дефекти метаболізму
	08	Мальабсорбція у дітей та підлітків (глутен-залежні захворювання, целиакія, муковісцидоз)
	09	Захворювання печінки у дітей (гепатози, неалкогольна жирова хвороба, печінки, хронічний гепатит, цироз печінки)
	10	Хвороби жовчного міхура, жовчовивідних шляхів, розлади сфінктера Одді
	11	Хвороби підшлункової залози
	12	Запальні захворювання кишечника (виразковий коліт, хвороба Крона)
11		ХВОРОБИ СЕЧОВИДІЛЬНОЇ СИСТЕМИ
	01	Анатомія, фізіологія та патофізіологія нирок та сечової системи у дітей. Вікові особливості.
	02	Методи дослідження при захворюваннях нирок та сечової системи у дітей та оцінка їх результатів
	03	Аномалії та вади розвитку нирок та сечової системи у дітей. Спадкові захворювання, пов'язані з сечовою системою

	04	Інфекції сечових шляхів у дітей – пієлонефрит, цистит. Первинні та вторинні інфекції сечових шляхів
	05	Функціональні розлади сечових шляхів у дітей
	06	Класифікація гломерулонефритів у дітей, принципи застосування кортикостероїдної та цитостатичної терапії
	07	Нефротичний синдром у дітей.
	08	Нефритичний синдром, післястрептококовий гломерулонефрит
	09	Гостре порушення функції нирок. Гемолітико-уремічний синдром (ГУС) – – причини, основні ознаки, невідкладна допомога.
	10	Хронічна хвороба нирок та хронічна ниркова недостатність у дітей. Принципи ренопротекції.
12		ДИТЯЧІ ІНФЕКЦІЙНІ ЗАХВОРЮВАННЯ
	01	Основи лабораторної діагностики інфекційних захворювань у дітей
	02	Поширені інфекції раннього та старшого дитячого віку:
	03	вірусні інфекції (герпесвірусні інфекції; вірусні гепатити; гострі респіраторні вірусні інфекції; вірусні екзантеми; ентеровірусні інфекції та поліомієліт; сказ; ВІЛ-інфекція)
	04	гострі кишкові інфекції;
	05	бактеріальні інфекції (менінгококова інфекція, дифтерія; стафілококова інфекція; стрептококова інфекція; скарлатина; кашлюк; пневмококова інфекція; кліщовий бореліоз; ботулізм; правець; мікоплазмозна інфекція; хламідійні інфекції)
	06	Основи та принципи раціональної протимікробної терапії.
	07	Принципи інфекційного контролю.
13		ФТИЗИАТРІЯ ДИТЯЧА
	01	Епідеміологія, етіологія та патогенез туберкульозу (ТБ) у дітей. Клінічні прояви ТБ
	02	Легеневі форми (вогнищевий, інфільтративний, дисемінований, міліарний)
	03	Позалегеневі форми ТБ (туберкульоз внутрішньогрудних лімфатичних вузлів, туберкульоз периферійних лімфатичних вузлів, менінгіт, менінгоенцефаліт)
	04	Латентна туберкульозна інфекція
	05	Стандарти діагностики та лікування ТБ
	06	Стандарт систематичного скринінгу на ТБ серед визначених груп ризику. Основи профілактики туберкульозної інфекції
14		ІНТЕНСИВНА ТЕРАПІЯ ТА РЕАНІМАЦІЯ. НЕВІДКЛАДНА МЕДИЧНА ДОПОМОГА В ПЕДІАТРІЇ
	01	Сучасні стандарти проведення серцево-легеневої реанімації у дітей.
	02	Діагностика та алгоритм дій при виникненні судом у дітей, епістатусі.
	03	Діагностика та алгоритм дій при гострих порушення свідомості у дітей. Модифікована шкала ком Глазго у дітей
	04	Діагностика та алгоритм дій при дихальній недостатності у дітей
	05	Гострі порушення гемодинаміки: види шоку та механізми розвитку шоку; колапс, невідкладна допомога.
	06	Діагностика та інтенсивна терапія гострих порушень водно-електролітного обміну у дітей
	07	Інтенсивна терапія порушень системи гемостазу
	08	Алергічні реакції та анафілаксія. Клінічні прояви, діагностика, невідкладна допомога
	09	Невідкладна допомога при менінгококцемії
	10	Діагностика та інтенсивна терапія відносної та абсолютної наднирничкової недостатності як причини гострих циркуляторних порушень
	11	Діагностика гострого ураження нирок
	12	Гострі екзогенні отруєння у дітей. Алгоритм дій, інтенсивна терапія

	13	Педіатричний трикутник, шкалираннього розпізнавання невідкладногостану
	14	Розпізнавання та надання невідкладноїдопомоги при гемодинамічно нестабільнихпорушеннях серцевого ритму і провідності)
	15	Особливості реанімаціїновонароджених
15		ДИТЯЧА ЕНДОКРИНОЛОГІЯ
	01	Нормальний і патологічний статевий розвиток дітей (передчасний статевий розвиток; затримка пубертату; гіпогонадізм; крипторхізм; порушення статевого диференціювання).
	02	Порушення вуглеводного обміну: цукровий діабет, порушення толерантності до глюкози, порушення глікемії натще (критерії діагностики)
	03	Ендокринна артеріальна гіпертензія у дітей: причини і обстеження
	04	Клінічні прояви нецукрового діабету, диференційна діагностика синдрому поліурії-полідипсії
	05	Зоб у дітей. Класифікація, діагностика, лікування, профілактика.
	06	Гіпотиреоз вроджений і набутий. Клінічні і гормональні ознаки. Діагностика, лікування та спостереження.
	07	Хронічна надниркова недостатність (первинна і вторинна), діагностика та лікування
	08	Клінічні і гормональні ознаки захворювань гіпоталамо-гіпофізарної системи
16		КЛІНІЧНА ІМУНОЛОГІЯ
	01	Вікові особливості імунної системи
	02	Методи обстеження імунної системи
	03	Первинні імунодефіцити: визначення, класифікація. Клінічні ознаки та лабораторна діагностика ознаки первинних імунодефіцитів
	04	Вторинні імунодефіцити
	05	Скринінгові методи дослідження при підозрі на імунодефіцит
17		ІМУНОПРОФІЛАКТИКА
	01	Нормативно-правові засади проведення імунопрофілактики в Україні
	02	Календар щеплень
	03	Вакцинація дітей з порушенням календаря щеплень. Екстрена імунопрофілактика
	04	Несприятливі події після імунопрофілактики
	05	Протипоказання до проведення імунопрофілактики
26		ПІДЛІТКОВА МЕДИЦИНА
	01	Анатомо-фізіологічні особливості підлітків. Психологічні особливості
	02	Ризики періоду пубертату. Аддиктивні та залежні варіанти поведінки
	03	Основи статевого виховання. Попередження ранньої вагітності
	04	Міжнародна стратегія ВООЗ/ЮНІСЕФ «Медико-психологічна допомога підліткамі молоді на основі дружнього підходу. Клініки, дружні до молоді»
	05	Протидія насильства в сім'ї
		Розділи і теми загального спрямування (нормативні, 1,0 кредит ЕКТС)
1		Військова медична підготовка
2		Медична генетика

V. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до вимог Довідника кваліфікаційних характеристик професій, Випуск 78 «Охорона здоров'я», Професіонали в галузі медицини, Лікар-педіатр

Програмні результати навчання (ПРН)

ПРН1	Знати основи законодавства України про охорону здоров'я та їх застосовувати у щоденній практиці. Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі педіатрії на основі опанування теоретичними знаннями, практичними навичками, засвоєння існуючих практичних рекомендацій та протоколів, проходження професійної практики.
ПРН2	Виконувати загальномедичні маніпуляції, відповідно до професійних стандартів.
ПРН3	Планувати та проводити заходи із профілактики інфекційних захворювань.
ПРН4	Надавати медичну допомогу: визначати діагноз, план, види та принципи лікування дитячих хвороб.
ПРН5	Визначати раціональний режим, дієту у пацієнтів при лікуванні дитячих хвороб.
ПРН6	Визначати тактику ведення пацієнтів із соматичними захворюваннями.
ПРН7	Проводити лікування основних дитячих хвороб
ПРН8	Організовувати та проводити скринінгове та поглиблене обстеження дітей у неонатальних відділеннях
ПРН9	Організовувати та проводити реабілітаційні заходи та догляд у пацієнтів із соматичною патологією.
ПРН10	Вміти визначати тактику, методи та надавати екстрену медичну допомогу.
ПРН11	Впроваджувати сучасні методи діагностики і лікування.
ПРН12	Вести нормативну медичну документацію.

ПЕРЕЛІК НАВИКІВ ЛІКАРЯ-ПЕДІАТРА ВІДПОВІДНО ДО КВАЛІФІКАЦІЙНИХ ВИМОГ

№	Назва навички та уміння	Присвоєння кваліфікації
1.	Зібрати та оцінити загальний та епідеміологічний анамнез у інфекційного хворого.	+
2.	Направити інфекційного хворого в стаціонар; Прийняти інфекційного хворого в стаціонар; оформити відповідну документацію.	+
3.	Дотримуватись основних принципів роботи біля ліжка інфекційного хворого в умовах загального та боксованого дитячого інфекційного відділення.	+
4.	Обстежити інфекційного хворого, виявити діагностичні ознаки інфекційного захворювання.	+
5.	Оцінити дані клінічного та параклінічного обстеження у відповідності з анатомо-фізіологічними особливостями систем дитячого організму з урахуванням імунологічної реактивності та обґрунтувати діагноз у відповідності з прийнятою класифікацією.	+
6.	Заповнити карту термінового повідомлення.	+
7.	Організувати стаціонар на дому і вести інфекційного хворого в домашніх умовах з оформленням документації.	+

8.	Призначити лікування інфекційному хворому в стаціонарі та на дому; виписати рецепти на основні лікарські препарати.	+
9.	Виписати дитину після перенесеного інфекційного захворювання із стаціонару в дитячий колектив, оформити відповідну документацію.	+
10.	Здійснити катamnестичне та диспансерне спостереження за дітьми, які перенесли інфекційне захворювання, з оформленням відповідної документації.	+
11.	Провести епідеміологічне обстеження вогнища інфекції з обґрунтуванням проведення профілактичних та протиепідемічних заходів та оформлення відповідної документації.	+
12.	Проводити профілактичні та протиепідемічні заходи на лікарській дільниці, санітарно-просвітню роботу з населенням.	+
13.	Планувати та проводити активну імунізацію в дитячих установах первинної ланки охорони здоров'я згідно календаря щеплень з оформленням відповідної документації.	+
14.	Дотримуватись морально-етичних та професійних принципів роботи при виявленні інфекційного хворого, проведенні профілактичних та протиепідемічних заходів.	+
15.	Вміти надати невідкладну допомогу при синдромі дегідратації	+
16.	Провести діагностичні маніпуляції: вимір артеріального тиску у дітей різного віку; забір мазка із зіву для бакдослідження; забір мазка із носа на імунофлюоресценцію; забір випорожнень для бакдосліджень; забір крові з вени для серологічного, бактеріологічного і біохімічного дослідження; постановка внутрішньошкірної проби; визначення жовчних пігментів у сечі.	+
17.	Вміти провести первинну реанімацію	+
18.	Вміти надати невідкладну допомогу при гіпертермічному та судомному синдромі	+
19.	Вміти надати невідкладну допомогу при гострій наднирковій недостатності	+
20.	Вміти надати невідкладну допомогу при анафілактичному та інфекційно-токсичному шоці	+
21.	Вміти надати невідкладну допомогу при синдромі внутрішньосудинного дисемінованого зсідання крові	+
22.	Вміти надати невідкладну допомогу при гострій дихальній недостатності	+
23.	Вміти надати невідкладну допомогу при печінковій недостатності	+

VI. ЗАХОДИ З ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРОХОДЖЕННЯ ВТОРИННОЇ ЛІКАРСЬКОЇ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ

Заходи з оцінювання результатів проходження вторинної спеціалізації проводяться відповідно до Наказу МОЗ України від 22.06.21 № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську спеціалізацію» (у редакції наказу МОЗ від 16 березня 2022 року № 493) та складаються з базового, поточного, проміжного та підсумкового оцінювання (атестація).

Базове оцінювання здійснюється керівниками груп слухачів циклів спеціалізації Університету шляхом оцінювання базового рівня оволодіння знаннями та практичними навичками, зазначеними у відомості обліку відвідувань та успішності, яка є додатком до програми спеціалізації.

Поточне оцінювання здійснюється керівниками груп слухачів циклів спеціалізації Університету шляхом контролю за рівнем оволодіння знаннями та практичними навичками, зазначеними у відомості обліку відвідувань та успішності, яка є додатком до програми спеціалізації.

Підсумкове оцінювання.

По закінченню слухачі проходять підсумковий контроль у формі атестації для визначення знань і практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» за відповідною спеціальністю.

До атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст», допускаються слухачі, які повністю виконали програму спеціалізації.

Виконання програми спеціалізації засвідчується заліковими відомостями (відомостями обліку відвідувань та успішності слухачів).

Допуск слухачів циклів спеціалізації до проведення атестації для визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» оформлюється наказом ректора БДМУ.

Підсумкове оцінювання (атестація) слухачів циклів спеціалізації включає:

1) іспит з оволодіння практичними навичками, по закінченню якого проводиться співбесіда зі спеціальності.

Іспит з оволодіння практичними навичками та співбесіда зі спеціальності:

1) оволодіння практичними навичками перевіряється шляхом виконання лікарем практичних завдань та ситуаційних задач відповідно до Програми навчання на циклах спеціалізації;

2) зміст іспиту базується на визначеному навчальною програмою переліку практичних навичок та умінь, якими повинен оволодіти лікар-спеціаліст відповідної спеціальності, та їх необхідної кількості (повторюваності для оволодіння);

3) оцінка іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями здійснюється за системою оцінювання, визначеною у Програмі навчання на циклі спеціалізації;

4) для проведення іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями залучають реальних, стандартизованих або віртуальних пацієнтів, манекени, фантоми, прилади, обладнання, набори даних, ситуаційні завдання, з урахуванням особливостей кожної конкретної спеціальності;

5) результати іспиту з оволодіння практичними навичками та вміннями оформлюється протоколом засідання атестаційної комісії та доводиться до відома слухачів одразу після закінчення засідання комісії.

Атестацію на визначення знань та практичних навичок з присвоєнням звання «Лікар-спеціаліст» з конкретної спеціальності проводять атестаційні комісії, склад яких затверджує ректор БДМУ. До складу такої комісії входять: завідувачі профільних кафедр, професори та доценти профільних кафедр.

За результатами атестації (позитивними) в БДМУ оформлюється та видається сертифікат лікаря-спеціаліста.

VII. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Реалізація освітньої програми передбачає: підготовку лікарів-спеціалістів, їх професійної готовності до самостійної діяльності за фахом з присвоєнням звання «лікар-спеціаліст» за спеціальністю, згідно з Національним класифікатором України «Класифікатор професій».

VIII. ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКИХ БАЗУЄТЬСЯ ПРОГРАМА, РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА, ЕЛЕКТРОННІ РЕСУРСИ

1. Наказ МОЗ України від 22 червня 2021 р. № 1254 «Про затвердження Положення про інтернатуру та вторинну лікарську (провізорську) спеціалізацію».
2. Наказ Міністерства охорони здоров'я України 22 лютого 2019 року № 446 (у редакції наказу Міністерства охорони здоров'я України від 18 серпня 2021 року № 1753).
3. Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 25.11.2022 № 2136 «Про затвердження Переліку циклів спеціалізації та тематичного удосконалення за лікарськими та фармацевтичними (провізорськими) спеціальностями».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Актуальні питання алергології в практиці сімейного лікаря. Навчальний посібник для лікарів – інтернів і лікарів слухачів закладів (факультетів) післядипломної освіти. За редакцією академіка НАМН України, професора Вороненко Ю.В., проф. Шекери О.Г., проф. Кузнецової Л.В. – К.: Видавець Заславський О.Ю., 2016. – 324 с.
2. Алергологія. Підручник. Під редакцією д.м.н., професора Кузнецової Л.В. Рекомендований Центральним методичним кабінетом Міністерства освіти та науки України. – Київ. 2008 р. – 365 с.
3. Антипкін Ю.Г., Лапшин В.Ф., Уманець Т.Р. Довідник з дитячої пульмонології та алергології. 3-тє видання, перероблене та доповнене. - 2015. – 360 с.
4. Атлас дитячих інфекційних хвороб. Червона Книга = Red Book Atlas of Pediatric Infectious Diseases / Керол Дж. Бейкер; переклад 3-го англ. видання. – 2019. – 744 с.
5. Белоусов Ю.В. Гастроентерологія дитячого віку: Підручник.- К.: СПД Коляда О.П., 2007. – 440 с.
6. Беш Л.В., Недельська С.М. Вибрані питання дитячої алергології. — Л.: Каменяр, 2016. — 166 с.
7. Белоусова О.Ю. Синдром мальабсорбції у дітей – Харків, «Факт», 2012, 300 с.
8. Вибрані питання дитячої кардіоревматології: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів IV рівня акредитації, лікарів-інтернів, дитячих кардіоревматологів, лікарів-педіатрів, лікарів загальної практики – сімейної медицини / Під ред О.П.Волосовця, В.М.Савво, С.П.Кривоустова. – Х.: „ГНЦ”, 2006. – 256 с.
9. Волосовець О.П., Кривоустов С. П., Криворук І.М., Черній О.Ф. Навчальний посібник з дитячої ендокринології. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. – 496 с.
10. Всесвітня організація охорони здоров'я ,2018. Комісія з ліквідації дитячого ожиріння. Факти та дані про дитяче ожиріння. Доступ <http://www.who.int/end-childhood-obesity/facts/ru/> от 26.02.2018
11. Всесвітня організація охорони здоров'я. Харчування дітей грудного та раннього віку, 2018. Доступ <http://www.who.int/ru/news-room/fact-sheets/detail/infant-and-young-child-feeding>
12. Дитяча імунологія: підруч. для лікарів-інтернів, лікарів-курсантів вищ. мед. закл. (ф-тів) післядиплом. освіти, а також для студ., викладачів вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації/ за ред. проф. Л. І. Чернишової, А. П. Волохи. - К.: Медицина, 2013. - 719 с.
13. Дитяча пульмонологія: навчальний посібник / О.Л. Цимбаліста, З.В. Вовк, Н.Я. Митник та ін. — 2-е видання, 2021, К.: «Медицина», 624с.
14. Запорожан В.Н., Аряєв Н.Л. ВІЛ – інфекція і СНІД. – К.: Здоров'я, 2004. - 636 с.
15. Імунопрофілактика інфекційних хвороб: навчально-методичний посібник / Л.І. Чернишова, Ф.І. Лапій, А.П. Волоха та ін. — 2022, 3-є перероблене і доповнене видання – 336 с.
16. Інтенсивна терапія в педіатрії / С.М. Басманов, Г.І. Белебезьєв, А.В. Беляєв та ін. К.: Медицина, 2008. – 520 с.

17. Інфекційні хвороби у дітей: підручник (ВНЗ IV р. а.) / Л.І. Чернишова, А.П. Волоха, А.В. Бондаренко та ін.; за ред. Л.І. Чернишової. – 2021, 3-є перероблене і доповнене видання. – 1072 с.
18. Інфекційні хвороби у дітей: підручник / С.О. Крамарьов, О.Б. Надрага, О.Р. Буц та ін. — 3-є видання, - 2023, 3-є перероблене і доповнене видання. – 439 с.
19. Казмірчук В.С., Ковальчук Л.В. Клінічна імунологія та алергологія //Вінниця: НОВА КНИГА, - 2006. – 528 с.
20. Кардіологія дитячого і підліткового віку: Наук.-практ. посіб., / П.С.Мощич, Ю.В.Марушко, С.О.Бабко та ін.; за ред. П.С.Мощича. Ю.В.Марушка. – К.: Вища школа, 2006. – 422 с.
21. Карен Дж. Маркданте, Роберт М. Клігман. Основи педіатрії за Нельсоном: переклад 8-го англ. видання: у 2 томах. Том 2. Київ: ВСВ «Медицина», 2019. XIV, 426 с.
22. Клінічна імунологія та алергологія. - Навчальний посібник медичних ВНЗ ІУ рівня акредитації та медичних факультетів університетів (за редакцією: член-кореспондента АМНУ, д.м.н., професора О.М.Біловола, д.м.н., професора П.Г.Кравчуна, д.м.н., професора В.Д.Бабаджана, д.м.н., професора Л.В.Кузнецової) – Харків «Гриф» - 2011 – 550 с.
23. Клінічна пульмонологія дитячого віку: навчальний посібник. / Катілов О.В., Дмитрієв Д.В., Дмитрієва К.Ю. «Нова книга», 2020, 320с.
24. Клінічна та лабораторна імунологія. Національний підручник //За загальною редакцією доктора медичних наук, професора Кузнецової Л.В., доктора медичних наук, професора Бабаджана В.Д., доктора медичних наук, професора Фролова В.М. – К.ООО. «Полиграф плюс» - Київ, 2012 – 922 с.: ил.
25. Клінічний протокол надання допомоги новонародженій дитині з дихальними розладами (Наказ МОЗ України № 484 від 21.08.2008.). – Київ, 2008.
26. Клінічний протокол надання неонатологічної допомоги дітям „Жовтятиці новонароджених” (Наказ МОЗ України № 255 від 27.04.2006.). – Київ, 2006. – 32 с.
27. Майданник В.Г., Бутиліна О.В. Клінічна діагностика в педіатрії. К: «Дорадо-друк», 2012.- 286 с.
28. Майданник В.Г., Ємчинська Є.О. Клінічні настанови з діагностики та лікування позалікарняної пневмонії у дітей з позиції доказової медицини. - К., 2014.- 43 с.
29. Медицина невідкладних станів. Екстрена (швидка) медична допомога: підручник / І.С. Зозуля, А.О. Волосовець, О.Г. Шекера та ін. — 5-е видання. - 2023, 5-е перероблене і доповнене видання. – 560 с.
30. Медична мікробіологія. Посібник з мікробних інфекцій: патогенез, імунітет, лабораторна діагностика та контроль: 19-е видання: у 2 томах. Том 2 / Майкл Р. Барер, Вілл Ірвінг, Ендрю Свонн, Нелюн Перера. – 2021.
31. Михайлова А. М., Трішкова Л. О., Крамарев С. О., Кочеткова О. М. Інфекційні хвороби у дітей // К.: Здоров'я. – 2000. – 418 с.
32. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №1380, 02.08.2022 про затвердження «Стандартів медичної допомоги «Позалікарняні пневмонії у дітей»
33. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №2856, 23.12.2021 про затвердження «Уніфікованого клінічного протоколу первинної та вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги «Бронхіальна астма у дітей»
34. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №722 від 28.03.2020 року «Організація надання медичної допомоги хворим на коронавірусну хворобу (COVID-19)» із змінами згідно з наказом МОЗ №10 від 07.01.2021.
35. Наказ Міністерства охорони здоров'я України №723, 15.07.2016 про затвердження «Уніфікованого клінічного протоколу первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) допомоги «Муковісцидоз».
36. Наказ МОЗ України №18 від 13 січня 2005 року «Про затвердження протоколів надання медичної допомоги дітям за спеціальністю "Дитяча пульмонологія" із змінами і доповненнями, внесеними наказами Міністерства охорони здоров'я України від 16 липня

- 2014 року N 499, від 2 серпня 2022 року N 1380
37. Наказ МОЗ України №868 від 08.10.2013 р. «Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги. Бронхіальна астма» [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2013_868_ukpmd_ba_dor.pdf
 38. Наказ МОЗ України від 15.01.2021 № 48 "Про затвердження стандартів медичної допомоги при вірусному гепатиті В у дітей"
 39. Наказ МОЗ України від 15.01.2021 № 50 "Про затвердження стандартів медичної допомоги при вірусному гепатиті С у дітей"
 40. Наказ МОЗ України від 16.07.2014 № 499 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації медичної допомоги при грипі та гострих респіраторних інфекціях». Уніфікований клінічний протокол первинної, вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги дорослим та дітям «Грип» та Уніфікований клінічний протокол первинної медичної допомоги дорослим та дітям «Гострі респіраторні інфекції».
 41. Настанови ВООЗ щодо фармакологічного лікування стійкого болю в дітей із медичними захворюваннями / за заг. ред. Л. Андрієшин, О. Брацюнь; пер. з англ. С. Дьоми. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2014. – 168 с. Доступ за посиланням: <http://uacph.org/gallery/docs-who-order.pdf>.
 42. Невідкладні стани в педіатричній практиці: Навч. посіб. для студ. мед. ЗВО, лікарів-інтернів. — 2-ге вид. Рекомендовано МОН, Рекомендовано 7 вченою радою НМУ ім. О.О. Богомольця / Марушко Ю.В., Шеф Г.Г. та ін. Київ: ВСВ «Медицина», 2020. 440 с.
 43. Неонатологія: національний підручник: у 2 т. / За ред. професора Шунько Є.Є. – К., 2014, - Т. 1. – 960 с., 2015, - Т. 2. – 640 с.
 44. Основи педіатрії за Нельсоном: переклад 8-го англ. видання : у 2 томах. Том 1 /Карен Дж. Маркданте, Роберт М. Клігман. – К.: ВСВ «Медицина», 2019. – XIV, 378 с.
 45. Особливості становлення постнатальної гемодинамики у новонароджених дітей. Критичні вроджені вади серця: клінічні прояви, рання діагностика та сучасна тактика медичної допомоги. Навчальний посібник під редакцією професора Пясецької Н.М., професора Шунько Є.Є., професора Руденко Н.М., К. – 2017.
 46. Педіатрія: підручник для аспірантів вищих медичних навчальних закладів ІV рівня акредитації / О. В. Тяжка [та ін.]; ред. О. В. Тяжка. - 5-е вид., випр. та доп. –Вінниця : ПП "Нова книга", 2018. - 1152 с. : іл.
 47. Попередження передачі ВІЛ від матері до дитини, діагностика, лікування та соціально-психологічна підтримка ВІЛ-інфікованих/В.М.Запорожан, М.Л.Аряев, Н.В.Котова та ін. – К.:Здоров'я, 2010.–160 с.
 48. Ріга О. О., Пеньков А. Ю., Коновалова Н. М. Принципи надання паліативної допомоги дітям. Посібник для тренерів з дитячої паліативної допомоги. – Харків: 2017. – 97 с. Доступ за посиланням: <http://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/17740/1/2.pdf>

ДОДАТКОВА

1. Nelson textbook 18th Edition by Robert M. Kliegman, MD, Richard E. Behrman, MD, Hal B. Jenson, MD and Bonita F. Stanton, MD. Видавництво: SAUNDERS. 2007. – 3200 p.
2. Безруков Л.О., Колоскова О.К., Іванова Л.А. Фенотипи бронхіальної астми у дітей: міф чи реальність? : Навч. посібник / Л.О. Безруков, О.К. Колоскова, Л.А. Іванова. – Чернівці: «Місто», 2015. – 142 с.
3. Безруков Л.О., Колоскова О.К., Марушко Ю.В., Марушко Т.В., Іванова Л.А., Прунчак С.І., Шеф Г.Г., Щасливий Ю.В. Невідкладна допомога в дитячій кардіології (окремі кардіоваскулярні синдроми) / Навчальний посібник. - Ч.: СПД Лівак У.М. – 2011. – 252 с.
4. Белоусов Ю.В. Педиатрическая гастроэнтерология: Клинические лекции. Учебное пособие. – Х.: Факт, 2007.–376 с.
5. Вибрані питання гематології в педіатрії: навч. посіб. / Л.О. Безруков, Т.М. Білоус, Н.К. Богущка, Є.П. Ортеменка, М.Г. Гнатюк, О.Я. Кухта. – Чернівці: Видво «Місто», 2013. – 216 с.
6. Вибрані питання дитячої нефрології / Іванов Д.Д. – К.: «Ходан», 2003. – 140 с.
7. Вибрані питання діагностики та лікування бронхіальної астми в дітей / за ред. проф. Безрукова Л.О., проф. Колоскової О.К. – Чернівці: «Місто», 2012. – 248 с.

8. Волосовець А.П., Нагорна Н.В., Кривоустов С.П., Острополец С.С., Бордюгова О.В. Діагностика, терапія та профілактика дефіцитних анемії у дітей – Донецьк: СПД Дмитренко Л.Р., 2007. – 38 с.
9. Волосовець О.П., Нагорна Н.В., Кривоустов С.П., Острополец С.С., Бордюгова О.В. Діагностика, терапія та профілактика дефіцитних анемії у дітей – Донецьк: СПД Дмитренко Л.Р., 2007. – 38 с.
10. Волосовець О.П., Кривоустов С.П., Криворук І.М., Черній О.Ф. Навчальний посібник з дитячої ендокринології - Тернопіль: Укрмедкнига, 2004.-495с.
11. Волосовець О.П., Леженко Г.О., Кривоустов С.П., Прохоров Є.В., Пашкова О.Є., Подліанова О.І. Синдром недиференційованої дисплазії сполучної тканини у дітей та підлітків (поширеність, особливості діагностики та лікування). Монографія, Запоріжжя, ЗДМУ, 2007.-135 с.
12. Волосовець О.П., Нагорна Н.В., Кривоустов С.П., Острополец С.С., Бордюгова О.В. Діагностика та лікування невідкладних станів у дітей. Навчальний посібник для студентів ВМНЗ IV рівня акредитації, лікарів-інтернів, лікарів-курсантів післядипломної освіти. – Донецьк: Донецький державний медичний університет ім. М.Горького., 2007. – 112 с.
13. Волосовець О.П., Савво В.М., Кривоустов С.П. Вибрані питання дитячої кардіоревматології – Х.: «ГНЦ», 2006 – 256 с.
14. Волосовець О.П., Кривоустов С.П. Єршова І.Б., Рещіков В.А. Фізична реабілітація в педіатрії. Навчальний посібник. - Київ. - Луганськ, 2009. - 182 с.
15. Гастроентерологія дітей раннього віку: Навчально-методичний посібник / За ред. О.Г.Шадріна. - К.: «Аван-пост Прим», 2010. - 216 с.
16. Ершова И.Б. Нарушение кишечного биоценоза у детей и подростков: методические рекомендации. – Луганск. – 2004. – 34 с.
17. Захворювання органів травлення у дітей (стандарти діагностики та лікування): Навчальний посібник для педіатрів, дитячих гастроентерологів, лікарів загальної практики – сімейної медицини / Ю.В.Белоусов, Л.Г.Волошина, Н.В.Павленко, І.Г.Солодовниченко, О.М.Бабаджанян. – Х.: ВД „ІНЖЕК”, 2007. – 124 с.
18. Класифікація уражень нервової системи у дітей та підлітків / За ред. В.Ю. Мартинюка. – К.: Фенікс, 2001. – 192 с.
19. Колоскова О.К., Безруков Л.О., Іванова Л.А., Воротняк Т.М., Гарас М.Н., Марусик У.І., Белашова О.В. Дитячі інфекційні хвороби в модулях. Навч. посібник / За ред. О.К. Колоскової. – Чернівці: Місто, 2012. – С. 296.
20. Ласиця О.Л., Ласиця Т.С., Недельська С.М. Алергологія дитячого віку.- К: Книга плюс, 2004.- 364 с.
21. Майданник В.Г. Рахит у детей: современные аспекты. – Киев, 2006.- 116 с.
22. Міжнародна статистична класифікація хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я; Десятий перегляд (у трьох томах). – Випущено Українським інститутом громадського здоров'я та видавництвом “Здоров'я” за дорученням МОЗ України, якому ВООЗ довірила випуск видання українською мовою; 1998р.
23. Міжнародний Альянс з ВІЛ/СНІД в Україні. Статистика. – Режим доступу: <http://www.aidsalliance.kiev.ua/cgi-bin/index.cgi?url=/ru/library/statistics/index.htm>
24. Москалюк В.Д., Колоскова О.К., Іванова Л.А., Сорохан В.Д., Меленко С.Р. ВІЛ-інфекція: діагностика, лікування, профілактика / Навч. посібник / За ред. В.Д. Москалюка – Чернівці, Буковинський державний медичний університет, 2013. – С. 209.
25. Невідкладні стани в педіатрії: навч. посібник / О.К. Колоскова, Л.О. Безруков, Л.А.Іванова, В.С. Хільчевська, Л.В. Колюбакіна, Т.М. Білоус С.І. Гарнавська. – Чернівці, 2015. – 304 с.
26. Первинна артеріальна гіпертензія у дітей та підлітків / За ред. В.Г. Майданника, В.Ф.Москаленка. - К.-2007.-389 с.
27. Ревматологія дитячого віку / За загальною редакцією Є.В.Прохорова, О.П.Волосовця. – Донецьк. – 2006. – 160 с.
28. Руководство по менеджменту и предотвращению бронхиальной астмы у детей (Методические рекомендации) / Всемирная инициатива по бронхиальной астме (GINA). Пересмотр 2011 года. – Киев, 2011.
29. Чернишова Л.І., Самарін Д.В., Крамарев С.О. Гострі кишкові інфекції у дітей: Навчальний посібник. – Видавництво «Червона Рута-Турс», 2007. – 164 с.
30. Joint ESPGHAN/NASPGHAN Guidelines for the Management of Helicobacter pylori in Children and Adolescents (Update 2016). JPGN. Volume 64, Number 6, June 2017.
31. Lifschitz C, Szajewska H. Cow's milk allergy: evidence-based diagnosis and management for the practitioner. Eur J Pediatr 2015; 174:141.
32. Management of Helicobacter pylori infection—the Maastricht V/Florence Consensus Report, 2015 (Gut Online First, published on October 5, 2016)

33. NICE pathways: Fluid and nutritional management in children with diarrhoea and vomiting. NICE, 2017.
34. Paediatric Gastroesophageal Reflux. Clinical Practice Guidelines: Joint Recommendations of the North American Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology and Nutrition and the European Society for Paediatric Gastroenterology. 2018 Mar;66(3):516-554.
35. Park's pediatric cardiology for practitioners, seventh edition. Myung K. Park, Mehrdad Salamat/ Copyright 2021 by Elsevier, Inc.
36. Pathways to Managing Atopic Dermatitis: Consensus From the Experts. *J Clin Aesthet Dermatol.* 2013 Jul; 6 (7 Suppl (suppl)) S2–S18. PMID: 24171071
37. Global strategy for asthma management and prevention (GINA 2020) [Электронный ресурс]. Режим доступа: <https://ginasthma.org/wp-content/uploads/2020/04/GINA-2020-full-report-final-wms.pdf>
38. Agus MS, Wypij D, Hirshberg EL, et al. Tight Glycemic Control in Critically Ill Children. *N Engl J Med* 2017; 376:729.
39. Algorithm for the Assessment, Prevention, and Management of Childhood Obesity in Patients 2 Years and Older Adapted from the Expert Committee Recommendations American Academy of Pediatrics, Institute for Healthy Childhood Weight. 2017
40. Ayers P., Boullata J., Holcombe B., Kraft M.D., Marshall N. Parenteral Nutrition Safety Consensus Recommendations. *JPEN J Parenter Enteral Nutr.* 2013.
41. Broekaert IJ, Falconer J, Bronsky J, et al. The Use of Jejunal Tube Feeding in Children: A Position Paper by the Gastroenterology and Nutrition Committees of the European Society for Paediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition 2019. *J Pediatr Gastroenterol Nutr* 2019; 69:239.
42. Childhood Functional Gastrointestinal Disorders: Child / Adolescent. *Gastroenterology* 2016;150:1456–1468.
43. Chogle A, Velasco-Benitez CA, Koppen IJ, et al. Population-Based Study on the Epidemiology of Functional Gastrointestinal Disorders in Young Children. *J Pediatr.* 2016 Dec; 179:139- 143.e1. doi: 10.1016/j.jpeds.2016.08.095. PubMed PMID: 27726867.
44. Diagnosis and management of iron deficiency in children with or without anemia: consensus recommendations of the SPOG Pediatric Hematology Working Group: Veneranda Mattiello, Markus Schmutz, [...] on behalf of the SPOG Pediatric Hematology Working Group, *European Journal of Pediatrics* volume 179, pages 527–545 (2020)
45. DIETARY REFERENCE INTAKES FOR ENERGY, Institute of Medicine, 2005. Food and Nutrition Board, Institute of Medicine. Dietary reference intakes for energy, carbohydrate, fiber, fat, fatty acids, cholesterol, protein, and amino acids (macronutrients), 2005, chapter 5. Available at: <http://fnic.nal.usda.gov/dietary-guidance/dri-reports/energy-carbohydrate-fiber-fat-fatty-acids-cholesterol-protein-and-amino#overlay-context=dietary-guidance/dietary-reference-intakes/dri-reports> (Accessed on January 30, 2013).
46. Domellof M, Braegger C, Campoy C, Colomb V, Decsi T, Fewtrell M, Hojsak I, Mihatsch W, Molgaard C, Shamir R, Turck D, van Goudoever J, Nutrition ECo (2014) Iron requirements of infants and toddlers. *J Pediatr Gastroenterol Nutr* 58:119–129.
47. Drossman D.A. Functional gastrointestinal disorders: history, pathophysiology, clinical features, and Rome IV // *Gastroenterol.*— 2016.— Vol. 150, N 6.— P. 1262—1279.
48. Duggan CP, Jaksic T. Pediatric Intestinal Failure. *N Engl J Med* 2017; 377:666.
49. EASL Clinical Practice Guidelines on the prevention, diagnosis and treatment of gallstones / European Association for the Study of the Liver (EASL) // *J. Hepatol.* – 2016. – Vol. 65, N 1. – P. 146–181. – doi: 10.1016/j.jhep.2016.03.005.
50. ESPGHAN and NASPGHAN Report on the Assessment of Exocrine Pancreatic Function and Pancreatitis in Children / Christopher J. Taylor, yKathy Chen, zKaroly Horvath [et al.]. *J. Pediatr. Gastroenterol. Nutr.* 2015; 61:144–153.
51. ESPGHAN Coeliac Disease 2019 guideline
52. European Society for the Study of Coeliac Disease (ESsCD) guideline for coeliac disease

- and other gluten-related disorders. Abdulbaqi Al-Toma, Umberto Volta, Renata Auricchio. Practice Guideline. *United European Gastroenterol J.* 2019 Jun;7(5) 583-613.
53. Fawaz R, Baumann U, Ekong U, et al. Guideline for the evaluation of cholestatic jaundice in infants: joint recommendations of the North American Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition and the European Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition. *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* 2017 Jan;64(1(sad))154-68.
 54. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), World Health Organization (WHO) and United Nations University (UNU): Human Energy Requirements. Chapter 3: Energy requirements of infants from birth to 12 months. Available at: www.fao.org/docrep/007/y5686e/y5686e05.htm (Accessed on March 20, 2018).
 55. Functional Gastrointestinal Disorders: History, Pathophysiology, Clinical Features, and Rome- IV. *Gastroenterology* 2016; 150 (6): 1262-12790.
 56. Gallagher K, Flint A, Mouzaki M, et al. Blenderized Enteral Nutrition Diet Study: Feasibility, Clinical, and Microbiome Outcomes of Providing Blenderized Feeds Through a Gastric Tube in a Medically Complex Pediatric Population. *JPEN J Parenter Enteral Nutr* 2018; 42:1046.
 57. Gonzalez Ayerbe JI, Hauser B, Salvatore S, Vandenplas Y. Diagnosis and Management of Gastroesophageal Reflux Disease in Infants and Children: from Guidelines to Clinical Practice. *Pediatr Gastroenterol Hepatol Nutr.* 2019 Mar;22(2):107-121.
 58. Gosselin KB, Duggan C. Enteral nutrition in the management of pediatric intestinal failure. *J Pediatr* 2014; 165:1085.
 59. Guarino A., Ashkenazi S., Gendrel D., Vecchio A.L., Shamir R., Szajewska H. European Society for Paediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition/European Society for Paediatric Infectious Diseases Evidence-based Guidelines for the Management of Acute Gastroenteritis in Children in Europe: Update 2014. *J Pediatr Gastroenterol Nutr.* 2014; 59(1(sad)) 132-52.
 60. Guideline for the Diagnosis and Treatment of Recurrent Aphthous Stomatitis for Dental Practitioners. Bassel Tarakji, Giath Gazal, [...], and Nader Alaizari. *Journal of International Oral Health*, 2015 May; 7(5(sad)) 74–80. PMID: 26028911
 61. Guidelines for the care and treatment of person diagnosed with chronic hepatitis C virus infection. World Health Organization, 2018 <https://www.who.int/hepatitis/publication/hepatitis-c-guidelines-2018/en/>.
 62. Hron B, Fishman E, Lurie M, et al. Health Outcomes and Quality of Life Indices of Children Receiving Blenderized Feeds via Enteral Tube. *J Pediatr* 2019; 211:139.
 63. Huysentruyt K, De Schepper J, Bontems P, et al. Proposal for An Algorithm for Screening for Under-Nutrition in Hospitalized Children. *J Pediatr Gastroenterol Nutr* 2016.
 64. Huysentruyt K, Devreker T, Dejonckheere J, et al. Accuracy of Nutritional Screening Tools in Assessing the Risk of Undernutrition in Hospitalized Children. *J Pediatr Gastroenterol Nutr* 2015; 61:159.
 65. Joint ESPGHAN/NASPGHAN Guidelines for the Management of Helicobacter pylori in Children and Adolescents (Update 2016). *JPGN.* Volume 64, Number 6, June 2017.
 66. Lifschitz C, Szajewska H. Cow's milk allergy: evidence-based diagnosis and management for the practitioner. *Eur J Pediatr* 2015; 174:141.
 67. Management of Helicobacter pylori infection—the Maastricht V/Florence Consensus Report, 2015 (Gut Online First, published on October 5, 2016)
 68. Mehta NM, Skillman HE, Irving SY, et al. Guidelines for the Provision and Assessment of Nutrition Support Therapy in the Pediatric Critically Ill Patient: Society of Critical Care Medicine and American Society for Parenteral and Enteral Nutrition. *Pediatr Crit Care Med* 2017; 18:675.
 69. NICE pathways: Fluid and nutritional management in children with diarrhoea and vomiting. NICE, 2017.
 70. Paediatric Gastroesophageal Reflux. Clinical Practice Guidelines: Joint

- Recommendations of the North American Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology and Nutrition and the European Society for Paediatric Gastroenterology. 2018 Mar;66(3):516-554.
71. Park's pediatric cardiology for practitioners, seventh edition. Myung K. Park, Mehrdad Salamat/ Copyright 2021 by Elsevier, Inc.
 72. Pathways to Managing Atopic Dermatitis: Consensus From the Experts. J Clin Aesthet Dermatol. 2013 Jul; 6 (7 Suppl (sad) S2–S18. PMID: PMC3809588 PMID: 24171071
 73. Rosen R, Vandenplas Y, Singendonk M, Cabana M, DiLorenzo C, Gottrand F, Gupta S, Langendam M, Staiano A, Thapar N, Tipnis N, Tabbers M. Pediatric Gastroesophageal Reflux Clinical Practice Guidelines: Joint Recommendations of the North American Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition and the European Society for Pediatric Gastroenterology, Hepatology, and Nutrition. J Pediatr Gastroenterol Nutr. 2018 Mar;66 (3 (sad) 516-554. doi: 10.1097/MPG.0000000000001889. PMID: 29470322; PMID: PMC5958910.
 74. Szajewska H, Guarino A, Hojsak I, et al. Use of probiotics for management of acute gastroenteritis: a position paper by the ESPGHAN Working Group for Probiotics and Prebiotics. J Pediatr Gastroenterol Nutr 2014;58(4(sad)531-9.
 75. Terrault, N. A., Lok, A. S., McMahon, B. J., Chang, K., Hwang, J. P., Jonas, Wong, J. B. (2018). Update on prevention, diagnosis, and treatment of chronic hepatitis B: AASLD 2018 hepatitis B guidance. Hepatology, 67(4), 1560-1599. doi:10.1002/hep.29800
 76. van Herk W, el Helou S, Janota J, Hagmann C, Klingenberg C, Staub E, et al. Variation in Current Management of Term and Late-preterm Neonates at Risk for Early-onset Sepsis: An International Survey and Review of Guidelines. Pediatr Infect Dis J. 2016 May;35(5):494–500.
 77. White M, Lawson K, Ramsey R, et al. Simple Nutrition Screening Tool for Pediatric Inpatients. JPEN J Parenter Enteral Nutr 2016; 40:392.

Інтернет-ресурси:

- <https://moz.gov.ua/> - офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я України
- <https://www.rada.gov.ua/> - офіційний портал Верховної Ради України
- <https://phc.org.ua/> - офіційний веб-сайт Центру громадського здоров'я
- <https://www.espid.org/> - офіційний веб-сайт Європейського товариства з дитячих інфекційних хвороб
- <https://www.escmid.org/> - офіційний веб-сайт Європейського товариства клінічної мікробіології та інфекційних хвороб
- <https://www.booksmed.com/> - медична бібліотека Booksmed
- <http://freemedicaljournals.com/> - веб-сайт безкоштовних повнотекстових медичних статей
- <https://www.library.gov.ua/> - Національна наукова медична бібліотека України
- <https://www.who.int/countries/ukr/ru/> - офіційний веб-сайт ВООЗ.
- <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/> - веб-сайт бібліотеки PubMed
- <https://www.acep.org/> American College of Emergency Physicians
- <https://www.naemt.org/> The National Association of Emergency Medical Technicians (NAEMT)
- <https://nasemso.org/> The National Association of State EMS Officials
- <https://eusem.org/> The European Society for Emergency Medicine

